

Vaasan hovioikeus

Tuomio

Nro 51

Antamispäivä
4.2.2021

Diaarinumero
S 19/1019

Ratkaisu, josta on valitettu

Satakunnan kärjäoikeuden tuomio 13.9.2019 nro 10202
(liitteenä)

Asia Kiinteistöä koskeva riita

Valittaja ja vastapuolet Kiinteistö Oy Kume 126
[Peitetty] (vastavalitus)
[Peitetty] (vastavalitus)

Oikeudenkäynti hovioikeudessa

Valitus

Näillä perusteilla ja ottaen huomioon pääasian perustelut sekä asian laatu ja sen merkitys asianosaisille hovioikeus katsoo, että pääkäsittelyn toimittaminen hovioikeudessa on selvästi tarpeetonta.

Pyyntö pääkäsittelyn toimittamisesta hylätään.

Perustelut pääasiassa

Tienviitat, puomit ja kivet

Asian tausta ja kysymyksenasettelu

Yhtiön kiinteistölle kuljetaan käyttämällä muun muassa Tulppuvaaran tilan läpi kulkevaa Vasikkarintie-nimistä yksityistietä, jolle on perustettu tiekunta yhtiön kiinteistön edustalla olevalle kääntöpaikalle asti. Vasikkarintietä erkaanee kaksi kiinteistölle johtava liittymää. Näitä liittymiä yhtiö hallinnoi ainoana tieosakkaana.

Yhtiö on asettanut liittymäalueille ja tiekunnan hallinnoimalle tiealueelle kaksi puomia (puomi I ja puomi II), kaksi tienviittaa ja tienvarsikiviä. Näistä ainakin puomi II ja tienviitat sijaitsevat kokonaisuudessaan Alankojen omistamalla kiinteistöllä.

Asiassa on keskeisesti kysymys siitä, onko yhtiöllä oikeus pitää poistettavaksi vaadittuja esineitä [Peitetty] kiinteistöllä yksityistielain säännösten tai maankäyttö- ja rakennusasetuksen 84 §:n nojalla. Lisäksi asiassa on kysymys siitä, onko käräjäoikeus ollut toimivaltainen käsittelemään asiaa ja onko [Peitetty] asiassa maanomistajina asiavaltuus. Asiassa on kysymys täytäntöönpanokelpoisuuden osalta vielä siitä, onko tuomiolauselma riittävällä tavalla yksilöity.

Käräjäoikeuden toimivalta ja [Peitetty] asiavaltuus

Yksityistielain 71 §:ssä on yksityiskohtaisesti lueteltu yksityistietoimituksessa käsiteltävät asiat. Luettelon perusteella nyt käsiteltävä asia ei kuulu yksityistietoimituksissa käsiteltäviin asioihin, vaan kysymys on tieoikeuden tulkinnasta. Lisäksi oikeuskäytännössä (ks. KKO 1979 II 116) on vanhastaan katsottu, että yleiset tuomioistuimet ovat toimivaltaisia käsittelemään yksityistieihin liittyviä hallinnan loukkausta ja rakennelman poistamista koskevia vaatimuksia, eikä yksityistielain muutoksilla ole tätä asiantilaa muutettu. Näillä perusteilla hovioikeus katsoo, että käräjäoikeus on ollut toimivaltainen käsittelemään kanteen, eikä se kuulu yksityistietoimituksessa käsiteltäviin asioihin.

Kyseessä on niin sanottu omistajankanne, jossa vaaditaan lopetettavaksi omaisuuden oikeudeton hyödyntäminen. Varallisuus oikeudellisissa asioissa kantajan kanteessaan väittämä oikeus vastaajaa vastaan synnyttää jo sellaisenaan normaalisti sekä kantajalle että vastaajalle asiavaltuuden. Oikeudenkäynnissä ratkaistavaksi tulee sanotun oikeuden olemassaolo (ks. KKO 2018:8 kohta 12 ja siinä viitattu oikeuskirjallisuus).

Tieoikeuden vaikutukset maanomistajan oikeuksiin ovat kanteen aineellista arviointia, eivätkä liity asiavaltuuteen. Näillä perusteilla [Peitetty] on maanomistajina asiassa asiavaltuus.

Asiassa sovellettavat säännökset

Yksityistielain 3 § 1 momentin 2 kohdan mukaan tieoikeudella tarkoitetaan oikeutta käyttää toisen kiinteistön aluetta pysyvästi kulkuyhteyttä varten.

Saman momentin 9 kohdan mukaan tiealueella tarkoitetaan aluetta, johon tieoikeus kohdistuu ja jolle tietä varten tarvittavat alueet, rakenteet ja laitteet kuten ajorata, jalkakäytävä ja pyörätie sekä piennar, luiska, pengermä, oja, väli- ja rajakaista, kohtaamis- ja kääntymispaikka, tiehen liittyvää tienpitoa varten tarvittava varastoimispaikka, valaistuslaitteet ja liikenteenohjauslaitteet, silta, rumpu, meluste, lautta laitureineen ja väylineen, kaide ja tiemerkki voidaan sijoittaa.

Yksityistielain 25 §:n 1 momentin mukaan tielle on asetettava tieosakkaiden liikennetarpeiden, liikenneturvallisuuden ja tiestä aiheutuvien häiriöiden tarpeellisen ehkäisemisen kannalta välttämättömät liikenteen ohjauslaitteet. Pykälän 2 momentin mukaan liikenteen ohjauslaitteen asettamisesta tielle säädetään muilta osin tieliikennelaissa (267/1981).

Kumotun tieliikennelain (267/1981) 51 § 2 momentin mukaan yksityistielle liikenteen ohjauslaitteen asettaa tienpitäjä saatuaan siihen kunnan suostumuksen, jota ei kuitenkaan saa ilman pätevää syytä evätä. Voimassa olevan tieliikennelain (2018/729) 71 §:n mukaan liikenteenohjauslaitteen asettaa 1) maantielle toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Väyläviraston ohjauksen perusteella; (8.5.2020/360) 2) kadulle ja muulle kunnan hallinnoimalle tielle kunta; 3) muulle kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettulle tielle tienpitäjä saatuaan siihen kunnan suostumuksen.

Yksityistielain 29 §:n 1 momentin mukaan tiekunta tai, jos sellaista ei ole perustettu, tieosakkaat voivat kieltää kaikilla tai joillakin moottori- tai hevosajoneuvoilla tapahtuvan tien käytön muilta kuin tieosakkailta tai rajoittaa tien käyttöä. Pykälän 2 momentin mukaan kieltäminen tai rajoitus on annettava tiedoksi asettamalla tien varteen asianmukainen liikennemerkki tai muu liikenteen ohjauslaite.

Käräjäoikeus on perustanut kanteen hylkäämisen tienviittojen osalta ainakin osittain maankäyttö- ja rakennusasetuksen 84 §:än. Hovioikeus toteaa, että se koskee kiinteistöön sijoitettavaa numerotaulua tai vastaavaa. Siten kyseinen lainkohta ei sovellu tähän asiaan, eikä kannetta olisi tullut hylätä tienviittojen osalta sen perusteella.

Yhtiö on valituksessaan vielä viitannut yksityistielain 26 §:än, jonka perusteella liittyjä on velvollinen tekemään liittymän ja pitämään liittymän kunnossa. Kyseinen pykälä ei koske nyt käsiteltävänä olevaa asiaa. Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden perustelut siitä, että maankäyttö- ja rakennuslain 163 § ei sovellu tähän asiaan, vaan se koskee kunnan toimenpiteitä. Asiassa ei ole myöskään kysymys yksityistielain 3 §:n 1 momentin 12 kohdan mukaisesta tien kunnossapidosta.

Tieoikeuden arviointi

Tieoikeuden ydin on oikeus käyttää tietä. Lisäksi siihen voi liittyä tiettyjä liitännäisiä oikeuksia, jotka ovat olemassa joko suoraan lain nojalla tai joiden käyttäminen edellyttää viranomaislupaa. Tietoimituksessa voidaan myös perustaa yksityistielain 8 §:n mukaisia käyttöoikeuksia. Nämä oikeudet kohdistuvat edellä määriteltyyn tiealueeseen, mutta tiealueen määritelmä ei itsessään anna tieosakkaalle oikeuksia.

Arvioinnin lähtökohtana on pidettävä sitä, että tieoikeus muodostaa poikkeuksen maanomistajan oikeuteen käyttää aluettaan haluamallaan tavalla. Tästä syystä yksityistielakia on tulkittava siten, että vain yksityistielain mukaiset ja sen menettelymääräysten mukaisesti toteutetut poikkeukset voivat rajoittaa maanomistajan oikeutta. Tieoikeus ei siten sellaisenaan anna oikeutta sijoittaa tiealueelle puheena olevia esineitä tai laitteita. Tätä päätelmää osaltaan tukee edellä mainittu korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 1979 II 116.

Yksitystielaki ei rajoita maanomistajan oikeutta saada lopetettavaksi omaisuutensa oikeudetonta käyttöä myöskään siltä osin kuin tiealuetta hallinnoi tiekunta. Ratkaisevaa ei siten ole, sijaitsevatko esineet tiekunnan hallinnoimilla alueilla vai yhtiön hallinnoimilla liittymäalueilla. Yhtiöllä ei ole oikeutta sijoittaa esineitä omavaltaisesti myöskään tiekunnan alueelle.

Yksitystielain 25 §:ä koskevien lain esitöiden mukaan liikenteen ohjauslaitteita ovat liikennevalot, liikennemerkit ja tiemerkinnot. Lisäksi esitöissä mainitaan puomit ja muut sulkulaitteet liikenteen ohjauslaitteina (HE 147/2017 vp s. 58).

Puomit voivat olla yksityistielaisissa tarkoitettuja liikenteen ohjauslaitteita. Yksitystielain 29 §:n sanamuodon ja sitä koskevan hallituksen esityksen (HE 147/2017 vp. s. 62) perusteella tienpitäjällä on lähtökohtaisesti oikeus kieltää tienkäyttö esimerkiksi puomilla. Tällaisen puomin asettaminen edellyttää kuitenkin kunnan suostumusta.

Käräjäoikeuden tuomion antamisen jälkeen yhtiö on saanut Porin kaupungilta luvan puomien asettamiseen, mutta Porin kaupunki on myöhemmin peruuttanut päätöksensä saatuaan tietää käräjäoikeuden antamasta tuomiosta.

Yhtiöllä ei siten ole voimassaolevaa tieliikennelain mukaista lupaa puomien asettamiselle. Hovioikeus katsoo, että tämänkaltainen lain menettelymääräysten vastainen liikenteenohjauslaitteen asettaminen tiealueelle ei voi saada oikeussuojaa, vaikka tienpitäjällä sinänsä voisikin olla oikeus kyseisen liikenteenohjauslaitteen asettamiseen. Yhtiöllä ei siten ole oikeutta sijoittaa puomeja liittymäalueille yksityistielain perusteella.

Tienviitat eivät ole liikennemerkkejä, jotka on tyhjentävästi kuvattu kumotussa tieliikenneasetuksessa (5.3.1982/182) ja uuden tieliikennelain liitteessä 3.1, eikä niiden sijoittamiselle ole annettu kunnan suostumusta, joten yhtiöllä ei ole oikeutta pitää tienviittoja liittymäalueilla yksityistielain perusteella. Yhtiöllä ei ole myöskään oikeutta sijoittaa kiviä yksityistielain nojalla liittymäalueille.

